

c) meghal Szlovénia utolsó ősz párduca.

Megjegyzés: Szabály szerint a párt tevékenységének megszűnte után a pártvagyon a maribori aggok otthonai között kerül arányos felosztásra.

Az Ideiglenes Alapszabály módosított változata az 1990. I. 18-án megtartott Alapító Közgyűlés jegyzőkönyvével összhangban.

(SZ. K. ford.)

RADIKÁLIS NÉPPÁRT

(Narodna radikalna stranka)

1. *Narodna radikalna stranka (NRS) – Radikális Néppárt (RNP). A párt szimbóluma, amely 1990 januárjában készült el, a cirill betűs NRS stilizált változata, amely a pecséten is szerepel.*
2. *A párt tevékenységét 1990. január 19-én újítottuk fel. Erről a belgrádi belügyi titkárságot is értesítettük, feltüntetve, hogy a RNP tevékenységét a Demokratikus Föderatív Jugoszlávia Belügyminisztériuma hagyta jóvá 4782. számú, 1945. október 9-én kiadott végzésével (DFJ Hivatalos Lapja, 78/45), amelyet soha senki sem helyezett hatályon kívül.*
3. –
4. *Pártunk az 1945-ben elfogadott Alapszabály és Program, valamint a Kezdeményező Bizottság 1990. január 13-án megtartott ülésén elfogadott Kialtvány alapján folytatja munkáját (ez utóbbi mellékelve).*
5. *Az RNP annak a pártnak a hagyományait folytatja, amely 1881-ben alakult meg azonos elnevezéssel.*
6. *Pártunk tevékenysége kiterjed az egész országra a helyi bizottságok és albizottságok útján.*
7. *Legmagasabb rangú szerve az Országos Közgyűlés.*
8. *Az eddigiekben, 1990. január 19-étől 1990. március 18-áig 26 helyi bizottságunk és néhány albizottságunk alakult meg.*
9. *A helyi bizottságok elnökei képezik az RNP Főbizottságot.*
10. *A taglétszámunkra vonatkozó adatokat most rendezzük.*
11. *Pártunknak még nincs állandó székhelye; ideiglenes címe: Beograd, M. Birjuzova 13. Tel.: 011/631-850.*
12. *Pártunknak még nincs saját lapja.*
13. *Főbizottságunkból 1990. január 19-e óta két tagot kizártunk, egy pedig kilépett.*
14. *Pártunk részt vesz a választásokon.*
15. *Önállóan ténykedünk, s egyelőre nem gondolunk koalícióra.*
16. *A Radikális Néppárt kezdeményező bizottságának tagjai:*
Đura Z. Mijatović, nyugdíjas ügyvéd (elnök)
Veljko N. Guberina, ügyvéd
Dr. Jelena Danilović, tanár
Milenko P. Radić, ügyvéd
Dušan P. Dimitrijević, ügyvéd
Janko N. Dučić, ügyvéd
Risto D. Komad, ügyvéd
Mihailo D. Mladenović, ügyvéd

Milan M. Mladenović, író
Dušan V. Nikolić, nyugdíjas
Dragoslav Nikolić-Micki, író
Mirosljub M. Pavlović, ügyvéd
Slaven Radovanović, író
A tagok sorából kizártuk Milorad A. Stevanović ügyvédet és dr. Slobodan Torlakov tanárt; kilépett: Vojislav S. Berberović, ügyvéd.

Belgrád, 1990. március 19.

*A Főbizottság tagja:
Milenko Radić, ügyvéd*

A Radikális Néppárt munkájának folytatását kezdeményező bizottság tagjainak

KIÁLTVÁNYA A PÁRTTEVÉKENYSÉG FOLYTATÁSÁNAK OKAIRÓL ÉS MAI CÉLJAIRÓL

A válság, amely évek óta sújtja az országot, és az összeomlás szélére sodorta, elsősorban annak az egyetlen pártnak a tekintélyelvű uralmából fakad, amelynek hatalmi monopóliuma, többek között, megnyitotta az utat a visszaélések, a megvesztegetések és a kiváltságok előtt, egyre mélyebb és tragikusabb ellentmondásokat teremtve a kinyilatkoztatott elvek és a gyakorlat között.

Azok a reformok, amelyeket a többi szocialista országban végbement változásokhoz képest megkésve a JKSZ felkínált a társadalomnak, nem elégségesek és egységesek ahhoz, hogy szavatolhatnák a válság túlhaladását, hiszen gyenge alapokra nem emelhető fel semmiféle szilárd építmény.

Ma sokkal mélyrehatóbb változásokra van szükség, hogy átfoghassuk velük a fennálló, politikai, jogi és gazdasági rendszer teljes alapzatát.

Jugoszlávia csak úgy kapcsolódhat be a 21. század küszöbén álló mai Európa társadalmi folyamataiba, ha reformjait nem korlátozzák az eddigi államrend keretei, és szabadon kibontakozhat a többpártrendszerű élet és parlamentarizmus. Politikai rendszerünk megváltoztatásának folyamatában nem feledkezhetünk meg népünk eredeti vívmányairól, szabadságának kivívásáról, ami a már a századélőn olyan állammá változtatta Szerbiát, amely egyenrangú, tevékeny és megbecsült tagja lett a nemzetközi közösségnek.

Ebből kiindulva az a véleményünk, hogy a RADIKÁLIS NÉPPÁRTnak folytatnia kell ténykedését, hiszen ez a párt vezette Szerbiát történelmének legdicsőbb és legsikeresebb időszakában, az 1903-tól 1918-ig terjedő években. Abban az időszakban a DNP mint uralkodó párt, a teljes parlamentarizmus bevezetésével és életre keltésével következetesen valóra váltott a szerb társadalom demokratikus átalakulására irányuló politikát, tovább fejlesztette gazdasági és kulturális erőforrásait, felébresztette a jugoszláv hazaszeretetet, felkészült és a népet is felkészítette a nagy történelmi vállalkozásra: az ország végleges felszabadítására az idegen járom alól, és a jugoszláv népek egyesítésére. A hazaszeretet fellángolásának és az alkotói lendületnek az évei voltak ezek, amit a nép életének és munkájának minden területére érvényes teljes cselekvési és egyesülési szabadság alapozott meg, s ez tette lehetővé Szerbia bekapcsolódását a 20. századi Európa civilizációs folyamataiba, számottevően és elismerten hozzájárulva annak anyagi és szellemi kultúrájához. Akkori nemzetközi tekintélyére jellemző, hogy Szerbia volt a megalapítója több nemzetközi szervezetnek, és számos olyan nemzetközi egyezményt kötött, amely még ma is érvényes. Ezzel a munkálkodással a szerb nép erkölcsileg, pszichikailag és anyagilag is felkészült az elkövetkező nagy vállalkozásra, a jugoszláv népek egyesülésére, amiben Szerbia meghatározó szerepet játszott.

Történelmileg megcáfolhatatlan tény, hogy ez a Szerbia mindenképp a Radikális Néppárt műve volt (amely Szerbia első pártjaként 1881-ben alakult meg), s mi egy ilyen Radikális Néppártot kívánunk újjáéleszteni.

Különbösen is ez a párt a maga Alapszabálya és Munkaprogramja alapján az 1945. október 9-én kelt 4728-as sz. Végzés értelmében a háború után is folytatta tevékenységét, s ezt a Végzést azóta sem kérdőjelezte meg és helyezte hatályon kívül senki.

A Radikális Néppárt tevékenységét tehát azokra az eredeti alapelvekre kívánjuk építeni, amelyek alapján egykor oly sikeresen vezette Szerbiát, csupán a célokat és a feladatokat alkalmazzuk társadalmunk jelen pillanatához, s úgy véljük, hogy ezzel a munkával korszerűbbé tehetjük politikai rendszerünket, ami nem csupán a jogállam kialakulásának előfeltételét képezi, hanem a válság túlhaladásának is.

Meggyőződésünk szerint csakis az igazi demokrácia és a jogszerű parlamentáris élet alapozhatja meg a szükségszerű radikális reformok végrehajtását, amelyek megerősíthetik Jugoszláviát és képessé tehetik a korszerű Európához való csatlakozásra, amihez a maga részéről a Radikális Néppárt is jelentős mértékben hozzá kíván járulni.

Ezért felhívunk minden hasonló gondolkodású hazafias polgárt, hogy csatlakozzon hozzánk a

RADIKÁLIS NÉPPÁRT

munkájának folytatásában azoknak a programcéloknak és alapelveknek a szellemében, amelyeket az 1945-ben elfogadott Alapszabály és Munkaprogram foglal magában.

1. ALAPELVEINK ÉS ALKOTMÁNYOS ÁLLÁSPONTJAINK

Arra való tekintettel, hogy a jugoszláv társadalom jelenlegi válságának egyik legfőbb oka a társadalom politikai, jogi és gazdasági szervezetének nem megfelelő alkotmányos rendezettsége, vagyis az érvényben levő alkotmány válsága, pártunk megköveteli, hogy mielőbb hozzuk meg az új alkotmányt, s ezt a feladatot bizzuk a sürgősen összehívandó Alkotmányozó Nemzetgyűlésre, amelyet közvetlen és titkos szavazással kell megválasztanunk.

Követeljük, hogy Jugoszlávia alkotmányából hagyjunk ki minden olyan rendelkezést, amely bármiféle ideológiai vagy pártálláspontot előnyben részesít. Ugyanez vonatkozik az államiság minden egyéb jelképére is (az állam elnevezése, zászlaja, címere, himnusza stb.).

A szabadság, a demokrácia és a tolerancia elveinek tiszteletben tartásával pártunk a következő alapvető álláspontokat kívánja érvényre juttatni az új alkotmányban:

Az emberi és polgárjogok

A nemzet anyagi, szellemi és erkölcsi előrehaladásának legfőbb letéteményese a szabad ember, akit senki sem gátolhat meg a maga eszméinek és meggyőződésének kinyilvánításában, sem a maga anyagi és kulturális javakat teremtő munkájában. Ezért az emberi és polgárjogokat nemcsak az alkotmánnyal kell szavatolni, hanem a megfelelő törvényes rendelkezésekkel is, amelyek a gondolat, a szólás és megállapodás, a nyelv- és íráshasználat, az egyesülés szabadságának szavatolása és a vagyonbiztonság mellett külön véleményt nyújtanak az alábbiakhoz is:

- a sajtó függetlensége és szabadsága, minden politikai tényező egyenrangúsága a nyilvános médiumok használatában;
- egyenrangú részvételi jog minden közszolgálatban;
- a vallási meggyőződés szabad kinyilvánítása, és a vallási szertartásokon való szabad részvétel;
- mozgásszabadság, a lakóhely és a foglalkozás szabad megválasztása.

Pártunk emellett sikraszáll a halálbüntetés eltörléséért, valamint a politikai elítéltek és a politikai okokból kivándorolt személyek megregyelmezéséért.

Államberendezés

Pártunk álláspontja a föderatív államberendezés, amely a társult nemzetek szabadon kinyilvánított akaratán alapozódik. A föderáció és a föderális egységek hatásköreit pontosan meg kell határozni. A föderáció hatáskörébe tartozik: a honvédelem és nemzetbiztonság, a külpolitika, az egységes piac, a pénzügyi, a devizagazdálkodási és a hitelrendszer, a politikai, gazdasági, jogi és közoktatási rendszer egységes alapjai, a közös tudományos és technológiai fejlesztés, az ún. nagy rendszerek (posta, vasút), valamint a környezetvédelem egységes rendszere, és a szövetségi alkotmánnyal, törvényekkel kinyilvánított polgári szabadságok és jogok védelme.

A föderáció élén az elnök áll, akit Jugoszlávia polgárai választanak meg közvetlen szavazás útján az „egy ember – egy szavazat” elve alapján. Ugyanígy a föderális egységekben is egyszemélyi elnökkel kell feltalálni a kollektív elnökség intézményét.

Pártunk sikraszáll az egész ország egységes hadserege mellett, továbbá a katonaság, az állambiztonság, a belügy, a bíróságok és minden közigazgatási szerv depolitizálásáért. Ezekre az intézményekre egyetlen pártnak sem lehet befolyása.

A föderális egységekben új tartományok is alakulhatnak, amennyiben a történelmi és más okok ezt indokoltá teszik, s a nép ezt követeli. A nemzetek azon tagjainak, akik saját föderális egységükön kívül élnek, biztosítani kell a teljes nemzeti és kulturális identitást.

Parlamentarizmus

Pártunk mindenkori vezéreszméje volt, hogy a hatalom szuverén forrása és letéteményese a nép. Ezért sikraszállunk az állam demokratikus berendezkedésének következetes alkalmazása mellett, melyben a hatalom legfőbb szerve a kétkamarás parlament, amelynek tagjait szabadon, közvetlenül és titkosan választanak meg a szavazati joggal felruházott, 18 évesnél idősebb polgárok.

A parlamenti döntéshozatal jó működését az ellenzékkel is rendelkező többpártrendszer, továbbá a parlament költségvetéshozó joga, a kormány parlament előtti felelőssége, valamint a törvényhozási, a bírósági és a végrehajtási hatalom következetes szétválasztása biztosítja.

A jogállam alapját a független bíróságok képezik. Bíróvá csak olyan személyek nevezhetők ki, akik megfelelő szakképzettséggel, kiemelkedő erkölcsi kvalitásokkal rendelkeznek. Biztosítani kell a bírói megbízatás állandóságát, és olyan mechanizmust létrehozni, amely megakadályozza a bíróságok politikai vagy bármilyen másfajta befolyásolását.

Piacgazdaság

A jelenlegi válságot kizárólag a piacgazdaság térhódításával és a szabad tőkeáramlás biztosításával haladhatjuk túl, ami egyben előfeltétele az ország gazdasági előrehaladásának is.

A termelési eszközök birtoklásának alapformája a magántulajdon, de ezen kívül fennmaradhatnak más tulajdonformák is, mint amilyen az állami, a szövetkezeti és a vegyes tulajdon.

A földmaximum eltörlése elmaradhatatlan előfeltétele nemcsak a mezőgazdaság, hanem más gazdasági ágazatok fejlődésének is. Ebből eredően szükségszerűen el kell törölni az ingatlanok külföldiek által való birtoklásának korlátait is a reciprocitás elvei alapján.

Pártunk álláspontja szerint semmissé kell nyilvánítani minden olyan jogi előírást és másfajta megkötést, ami a mezőgazdasági termelőket hátrányos helyzetbe hozza a piacon.

A pénzügyi, de különösen a monetáris és adópolitika alapjait egységesen kell szabályozni egész Jugoszláviában. Pártunk a nyereség, nem pedig a forgalom megadóztatását

tartja helyesnek, s az adókötelesek progresszív megadóztatása mellett foglal állást. Adópolitikánkat az államigazgatás redukálása és a takarékoság alapozza meg. A pénzügyekben biztosítani kell a teljes nyilvánosságot és a szigorú parlamenti felügyeletet.

A következő időszak egyik legfontosabb feladata a gazdaságfejlesztés kigyenlítése az ország különböző részeiben, valamint az ipari és a mezőgazdasági termelés összehangolása.

2. KÖZVETLEN FELADATOK

A szociális politika

Legsürgősebb feladataink közé tartozik a munkanélküliekre és a nyugdíjasokra vonatkozó szociális programok kidolgozása és végrehajtása.

Pártunk sikraszáll az anya- és gyermekvédelemért, valamint a családtervezésért.

Bizonyos jövedelmi határon alul minden polgár számára biztosítani kell az öregségi nyugdíjat, mégpedig a földművesek kedvezményezésével.

A népegészség külön gondját képezi pártunknak.

Denacionalizálás és vagyonekobbzás

Mielőbb végre kell hajtani a magán- és egyházi vagyon, az alapítványok és a pénzalapok denacionalizálását.

Pártunk sikraszáll a vagyonsértések felülvizsgálata, valamint a visszaélések útján szerzett javak elkobbzása mellett.

Oktatás, művelődés és művészet

A népművelés elsőrendű kötelessége minden államnak, s ezért külön nagy figyelmet kell szentelnünk az általános iskolai nevelésnek és oktatásnak, ami általános, kötelező és ingyenes.

Pártunk megköveteli az oktatási rendszer módosítását és a tantervek felülvizsgálatát, egészen az elemi iskoláktól kezdve.

Fontosnak tartjuk, hogy külön figyelmet fordítsunk a művelődési élet és a művészetek támogatására.

Külpolitika

Jugoszlávia külpolitikájának legfontosabb feladata, hogy országunkat bekapcsolja a nemzetközi életbe és folyamatokba Európában és az egész világon. Ezzel párhuzamosan újra kell értékelnünk jelenlétünket az el nem kötelezettek mozgalmában.

Külön gondot kell fordítanunk nemzeti kisebbségeink helyzetére a szomszédos országokban, valamint a külföldön élő állampolgárainkra, megkülönböztetett figyelmet szentelve a kivándoroltak második nemzedékének, nemzeti tudatuk újraébresztésének.

A szakszervezetek

Pártunk sikraszáll a szabad szakszervezetek és független egyesületek létrehozásáért.

Ökológia

Az ipari és technológiai civilizáció negatív következményei olyan nagy mértékben veszélyeztetik az ember és más élőlények fennmaradását, hogy feltétlenül szükség van nemcsak a technológiai folyamatok átalakítására, hanem az általános társadalmi viszonyulás módosítására is az emberi környezet védelme érdekében. Pártunk külön Környezetvédelmi Bizottságot hoz létre egy általános „zöld program” részletes kidolgozása céljából.

3. KOSOVO ÉS METOHIJA KÉRDÉSE

Kosovo és Metohija kérdését kizárólag az általános demokratikus elvek tiszteletben tartásával lehet megoldani, s ennek legfőbb biztosítéka egy elvszerű jogállam, amelynek elsődleges feladata, hogy felülvizsgálja és hatályon kívül helyezze mindazokat a megállapodásokat, határozatokat és előírásokat, amelyek a megszállás alatt és a háborút követő időszakban Kosovóban és Metohijában megbontották az etnikai egyensúlyt, aminek tragikus következményei a szerb és az albán népet egyaránt sújtják.

Pártunk álláspontja, hogy Kosovo és Metohija a szerb állam kizárólagos hatáskörébe tartozik, minthogy Kosovo és Metohija a szerb államiság történelmi, kulturális és civilizációs magvát képezi.

Álláspontunk legjelentősebb pontja az, hogy Kosovóban és Metohijában a szerbek és az albánok, valamint a saját anyaországukból idetelepült albán menekültek egyaránt az egypárti állam áldozatainak tekinthetők. Pártunk ezért arra törekszik, hogy ez utóbbiak visszatelepülési szándéka elé semmiféle akadályt ne gördítsünk, amikor majd az általános demokratizálódás nyomán erre megteremtődnek a feltételek.

*

Mindezek az alapelvek, amelyeket pártunk Alapszabálya, Programja és ez a Kiáltványa foglal magában, azt mutatják, hogy a Radikális Néppártnak sem vallási, sem nemzeti jellege nincsen. Az a szándéka, hogy tevékenységét kiterjessze Jugoszlávia egész területére programjának valóra váltása, valamint a népek közötti megbecsülés, szeretet és megértés terjesztése érdekében, összhangban a népek általános boldogulási törekvéseivel.

Belgrád, 1990. január 19.

(N. J. ford.)

RUSZINOK ÉS UKRÁNOK JUGOSZLÁV SZÖVETSÉGE

(Союз руснацох и українцох Югославиї
– Savez Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije)

1. *Союзу Руснацох и Українцох Югославиї (Savez Rusina i Ukrajinaca Jugoslavije) – Ruszinok és Ukránok Jugoszláv Szövetsége.**
2. *A kezdeményezés 1988 elejéről származik. Az első konzultatív jellegű tanácskozást 1988. december 15-én tartottuk meg Belgrádban a JDNSZSZ Szövetségi Választmányának a nemzetiségi viszonyok kérdéseivel foglalkozó bizottságában. Ezután 1989 folyamán hasonló megbeszéléseket tartottunk a Szocialista Szövetség vajdasági, horvátországi és bosznia-hercegovinai vezetőségeiben, miközben összejöveleket szerveztünk azokban a helységekben is, ahol ruszinok és ukránok élnek. Végül 1989. július 11-én a JDNSZSZ Szövetségi Választmányának említett bizottsága határozatokba foglalta álláspontjait a Jugoszláviában élő ruszinok és ukránok helyzete javításának időszerű kérdéséről, melyekben többek között a Ruszinok és Ukránok Jugoszláv Szövetségének megalapítását is indokoltnak és helyénvalónak ítélték meg... Bejegyzése még nem történt meg.*

* A kitöltött kérdőív a következő felcímmel érkezett: *Senkinek sem vagyunk alternatívája!*